

**Михайло Грушевський -
український історик європейського значення**

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ, ТУРИЗМУ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА

Михайло Грушевський – український історик європейського значення

(Всеукраїнське анкетування)

Аналіз-звіт

Кропивницький

2016

1

«Михайло Грушевський – український історик європейського значення» (до 150-річчя від дня народження): Всеукраїнське анкетування: аналіз-звіт / [вик.: Н. Борзенко; ред.: В. Зеленіна]; Кіровоградська ОЮБ. – Кропивницький, 2016. – 20 с.

Дане видання містить результати Всеукраїнського анкетування «Михайло Грушевський – український історик європейського значення» (до 150-річчя від дня народження), яке проводилося у IV кварталі 2016 року серед молоді – користувачів Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва, центральних районних (міських) бібліотек та районних бібліотек для дорослих, бібліотек-філій для юнацтва Знам'янської та Олександрійської МЦБС, юнацьких абонементів Ульяновської ЦРБ та Світловодської (ф. № 2) МЦБС, сільських бібліотек Кіровоградської області системи Міністерства культури України.

Видання розраховане на бібліотечних працівників, студентів, школярів та тих, хто працює з молоддю.

Виконавець: Н. Борзенко

Комп'ютерна верстка та дизайн: Н. Борзенко

Відповідальна за випуск: Л. Савенко

© Н. Борзенко, 2016

© Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва, 2016

У Всеукраїнському анкетуванні «Михайло Грушевський – український історик європейського значення» (до 150-річчя від дня народження), яке проводилося з липня по вересень 2016 року, взяли участь 2404 респондента – користувача Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва, центральних районних (міських) бібліотек та районних бібліотек для дорослих, бібліотек-філій для юнацтва Знам'янської та Олександрійської МЦБС, юнацьких абонементів Ульяновської ЦРБ та Світловодської (ф. № 2) МЦБС, сільських бібліотек Кіровоградської області системи Міністерства культури України віком від 10 до 35 років.

1. Чи знайомі Ви з біографією М. С. Грушевського?

(Табл. 1)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так	2122	88,3
2	ні	281	11,7
	Усього відповідей	2403	99,06
	Усього не відповіли	1	0,04
	Усього респондентів	2404	100

Згідно отриманих даних, можна зробити висновок, що більша частина опитаних респондентів-молоді (88,3 %) знайомі з біографією М. Грушевського. (Див. Табл. 1)

2. Як Ви про неї дізнались?

(Табл. 2)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	під час навчання в школі/ліцеї	1280	44,6
2	під час навчання у ВНЗ/коледжі	303	10,6
3	у бібліотеці	878	30,6
4	з Інтернету	259	9
5	у колі сім'ї/друзів	42	1,5
6	не знаю	8	0,3
7	по телебаченню	4	0,1

8	не пам'ятаю	19	0,7
10	з книг, історичних джерел	16	0,5
11	не цікавився	58	2
12	не замислювався	5	0,2
	Усього відповідей	2872	100
	Усього не відповіли	83	3,5
	Усього респондентів	2404	100

На запитання «Як Ви про неї дізнались?» майже половина респондентів (44,6%) відповіли, що познайомилися з біографією М. С. Грушевського під час навчання в школі або ліцеї, третина опитаних респондентів-молоді (30,6%) дізналися під час відвідування бібліотеки. 10,6% – під час навчання у ВНЗ/коледжі, через мережу Інтернет – 9%, а от у колі сім'ї/друзів таку інформацію отримали лише 1,5% респондентів. Натомість 2% опитаних зазначили, що біографія М. Грушевського їм не цікава. (Див. Табл. 2)

3. Ваше ставлення до постаті М. С. Грушевського?

(Табл. 3)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	позитивне	1625	67,6
2	негативне	45	1,9
3	нейтральне	400	16,6
4	не замислююся	330	13,7
	Усього відповідей	2400	99,8
	Усього не відповіли	4	0,2
	Усього респондентів	2404	100

Згідно результатів анкетування, більша половина опитаних респондентів (67,6%) ставляться до постаті М. Грушевського позитивно, 16,6% – нейтрально, не замислювались над цим питанням 13,7% респондентів-молоді. Негативно до цієї постаті ставляться лише 1,9% опитаних. (Див. Табл. 3)

4. Чи можете Ви вказати дату його народження?

(Табл. 4)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так: рік //місяць//число	1763	73,3
2	ні	595	24,8
	Усього відповідей	2358	98,1
	Усього не відповіли	46	1,9
	Усього респондентів	2404	100
	Зазначили правильну дату народження	1464	83

Дві третини респондентів-молоді, які взяли участь в анкетуванні (73,3%), зазначили, що зможуть вказати дату народження М. Грушевського, натомість, правильну дату народження з них назвали лише 83%. (Див. Табл. 4)

5. Чи знаєте Ви у якому місті народився Михайло Грушевський?

(Табл. 5)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	Тіфліс	26	1,1
2	Москва	13	0,5
3	Хелм	1705	70,9
4	Київ	233	9,7
5	на жаль, не знаю	405	16,8
	Усього відповідей	2382	99,1
	Усього не відповіли	22	0,9
	Усього респондентів	2404	100,0

Згідно результатів анкетування, 70,9% опитаних респондентів переконані, що М. Грушевський народився у м. Хелм, що є вірною відповіддю. 16,8% респондентів не знають відповіді на це запитання, і лише 9,7% – вважають, що він народився в Києві. Ще менше респондентів переконані, що він народився в Тефлісі і Москві – 1,1% і 0,5% відповідно. (Див. Табл. 5)

6. Хто був учителем М. Грушевського?

(Табл. 6)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	Микола Аркас	69	2,9
2	Дмитро Бантиш-Каменський	49	2
3	Володимир Антонович	1552	64,6
4	Михайло Максимович	64	2,7
5	на жаль, не знаю	652	27,1
	Усього відповідей	2386	99,3
	Усього не відповіли	18	0,7
	Усього респондентів	2404	100

Більше ніж половина (64,6%) опитаних респондентів-молоді вірно назвали учителя М. Грушевського – Володимир Антонович, проте, необізнані цим питанням майже 35% молоді-респондентів. Не знають відповіді на це запитання 27,1% опитаних, 2,9% молоді-респондентів припускають, що ним міг бути Микола Аркас. Вважають, що вчителями були Михайло Максимович і Дмитро Бантиш-Каменський – 2,7% і 2% респондентів відповідно. (Див. Табл. 6)

7. У якому університеті викладав М. Грушевський до Першої світової війни?

(Табл. 7)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	важко відповісти	6	0,2
2	в Західній Україні	1	0,0
3	не знають / не пам'ятаю	174	7,2
4	у Львівському університеті	1420	59,1
5	у Київському університеті	363	15,1
6	у Переяславській та Київській семінаріях	6	0,2
7	у Києво-Могилянській Академії	14	0,6
8	у Російському університеті	1	0,0
9	у Дрогобицькому університеті	1	0,0
	Усього відповідей	1986	82,6
	Усього не відповіли	418	17,4
	Усього респондентів	2404	100

Згідно отриманих даних анкетування, можна зробити висновок, що респонденти не достатньо ознайомлені з життєвим шляхом М. Грушевського. Більше половини (59,1%) опитаних респондентів зазначили, що він до Першої світової війни викладав у Львівському університеті, 15,1% – вважають, що він викладав у Київському університеті. Майже 7,2% респондентів не знають або не пам'ятають, в якому саме університеті він викладав. (Див. Табл. 7)

8. Вкажіть основні напрямки його роботи, які Ви знаєте.

(Табл. 8)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	боротьба за незалежність України	40	1,52
2	викладацька \ педагогічна діяльність	111	4,22
3	видавнича діяльність	5	0,19
4	висував ідеї соборності України	3	0,11
5	голова Центральної ради, перший Президент УНР	74	2,81
6	державотворення	16	0,61
7	державний діяч	87	3,31
8	діяльність у сфері політології	2	0,08
9	діяльність у сфері українознавства	1	0,04
10	дослідницька діяльність у сфері етнографії, археології та фольклору	59	2,24
11	історична діяльність	861	32,74
12	культурно-просвітницька діяльність	20	0,76
13	наукова діяльність у сфері історіографії, історії України та Всесвітньої історії	221	8,4
14	національне відродження України	26	0,99
15	патріотична діяльність	5	0,19
16	письменницька, літературознавча діяльність	239	9,09
17	працював над питаннями взаємозв'язків українського народу з	6	0,23

	іншими європейськими народами		
18	публіцистичний напрямок	21	0,80
19	розбудова державності	20	0,76
20	розробка Конституції УНР	27	1,03
21	соціологія	20	0,76
22	створення музеїв	2	0,08
23	суспільно-політична, громадська діяльність	705	26,8
24	філософська діяльність	34	1,29
25	не знають	25	0,95
	Усього відповідей	2630	100
	Усього не відповіли	270	11,2
	Усього респондентів	2404	100

Згідно отриманих даних анкетування, можна зробити висновок, що респонденти достатньо ознайомлені з основними напрямками роботи М. Грушевського.

На думку молоді-респондентів він займався різноманітною діяльністю, зокрема: історичною (32,74%), суспільно-політичною і громадською діяльністю (26,8%), письменницькою і літературознавчою діяльністю (9,09%), науковою діяльністю у сферах історіографії, історії України та Всесвітньої історії (8,4%), викладацькою і педагогічною діяльністю (4,22%). (Див. Табл. 8)

9. Вкажіть відомі Вам твори вченого.

(Табл. 9)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	«Барське староство: історичні нариси XV-XVIII»	1	0,04
2	«Бех-аль-Джугур»	3	0,12
3	«Бідна дівчина»	9	0,37
4	«Божий попуст»	2	0,08
5	«Вільна Україна»	12	0,50

6	Вибрані праці, збірники, історичні твори, суспільно-політичні твори, мемуари, оповідання, підручники, промови, публіцистичні та історичні статті, рецензії, розвідки, огляди, щоденники	66	2,74
7	«Виговський і Мазепа» праця	3	0,12
8	«Всесвітня історія»	173	7,18
9	«Духовна Україна» (Збірка творів)	30	1,25
10	«Галицьке боярство XII-XIII в. »	1	0,04
11	«Громадський рух на Україні-Русі в 13 ст.»	5	0,21
12	Етнографічний збірник	3	0,12
13	«З історії релігійної думки в Україні»	3	0,12
14	«Звідки пішло українство і до чого воно йде»	3	0,12
15	«Життя і творчість Т.Г.Шевченка»	1	0,04
16	«Історія України»	105	4,36
17	«Історія України-Руси»	1071	44,48
18	«Історія української літератури»	164	6,81
19	«Історія української козащини»	5	0,21
20	«Ілюстрована історія України»	282	11,71
21	«Київська Русь» (праця)	13	0,54
22	«Культурно-національний рух на Україні в XVI-XVII віці»	1	0,04
23	«Матеріали до історії козацьких рухів 1590-х рр.»	4	0,17
24	«На порозі нової України: гадки і мрії»	9	0,37
25	«Нарис з історії українського народу»	90	3,74
26	«Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава Мудрого до кінця 14 ст.»	4	0,17
27	«Науковий збірник»	1	0,04

28	«Наша політика»	1	0,04
29	«Степ» (поезія)	1	0,04
30	«Новий період історії України»	1	0,04
31	«Пам'ятки української мови та літератури»	3	0,12
32	«Предок» (збірка художніх творів)	30	1,25
33	«Під зорями»	1	0,04
34	«По світу»	20	0,83
35	«Початки громадянства» (генетична соціологія)	1	0,04
36	«Про батька козацького Богдана Хмельницького»	4	0,17
37	«Про старі часи на Україні. Коротка історія України»	54	2,24
38	«Про українську мову й українську справу»	1	0,04
39	«Про українську мову і українську школу»	10	0,42
40	«П'ятниця»	3	0,12
41	«У святої Софії»	1	0,04
42	«Хто такі українці і чого вони хочуть»	80	3,32
43	«Хмельницький в Переяславі: Історичні образи»	27	1,12
44	«Ясновельможний сват»	4	0,17
45	«Як жив український народ»	74	3,07
46	«Якої ми хочемо автономії й федерації»	2	0,08
47	не знаю	40	1,66
	Усього відповідей	2408	100
	Усього відповіли	1910	79,5
	Усього не відповіли	494	20,5
	Усього респондентів	2404	100

Одержані дані анкетування дозволяють скласти уявлення про обізнаність молоді-респондентів щодо історичної спадщини М. Грушевського. Найбільш популярними серед них є багатотомна історична монографія «Історія України-Руси» (44,48%), «Ілюстрована

історія України» (11,71%), історичні праці «Всесвітня історія» (7,18%), «Історія української літератури» (6,81%), «Історія України» (4,36%), «Нарис з історії українського народу» (3,74%), збірка «Хто такі українці і чого вони хочуть» (3,32%), історичні праці «Як жив український народ» (3,07%), «Про старі часи на Україні. Коротка історія України» (2,24%), збірка художніх творів «Предок» (1,25%), збірка творів «Духовна Україна» (1,25%). Натомість 2,7% опитаних респондентів не змогли назвати жодного твору, але зазначили, що спадщина М. Грушевського різноманітна і складається з вибраних праць, збірників, історичних та суспільно-політичних творів, мемуарів, публіцистичних та історичних статей, рецензій, розвідок, оповідань, підручників, промов, оглядів і щоденників. (Див. Табл. 9)

10. Чи вважаєте Ви Михайла Грушевського патріотом України?

(Табл. 10)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так	2330	96,9
2	ні (чому?)	54	2,3
	не знаю	9	
	мав націоналістичні погляди, хотів відокремлення	2	
	не визначився	21	
	не замислююся	10	
	не варто зображати його в ареолі слави	2	
	недооцінював українців	6	
	не бачив слабкість масового руху	1	
	виявився слабким політичним діячем	1	
	мав слабкий авторитет першого президента України	2	
	Усього відповідей	2384	99,2
	Усього не відповіли	20	0,8
	Усього респондентів	2404	100

Анкетування показало, що переважна більшість молодих людей (96,9%) вважають Михайла Грушевського патріотом України. Проте 2,3% опитаних респондентів-молоді з цим не згодні і зазначили, що він виявився слабким політичним діячем, мав слабкий авторитет першого президента України і що його зображують в ареолі слави, також, що він недооцінював українців, не бачив слабкості масового руху, натомість вважають, що він був видатним істориком. (Див. Табл. 10)

11. Чи потрібні зараз Україні такі люди, як Михайло Грушевський?

(Табл. 11)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так	2332	95,8
2	ні (чому?)	82	3,4
	потрібні молоді і сучасні люди	5	
	не замислювалась	16	
	не знаю	28	
	старі погляди	1	
	не впишуться в корупційні схеми	1	
	він допускав багато помилок	1	
	цілковите унезалежнення допускав при автономії	1	
	Усього відповідей	2385	99,2
	Усього не відповіли	19	0,8
	Усього респондентів	2404	100

Більшість опитаних (95,8%) респондентів-молоді вважає, що сьогодні такі люди, як Михайло Грушевський, потрібні Україні. На думку решти молоді (3,4%), яка відповіла на запитання, такі люди не потрібні. (Див. Табл. 11)

12. Чим саме вони могли б допомогти нашій країні?

(Табл. 12)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	активною громадсько-політичною діяльністю, своїм прикладом ставлення до держави та життєвою позицією, прикладом своєї любові до України, заохотити інших українців любити власну країну	34	1,15
2	бути зразком відданості та патріотизму для студентів, молодих людей; виховувати молодь в дусі патріотизму та національної свідомості молодого покоління в навчальних закладах і закладах культури шляхом зміцнення патріотичних поглядів у ставленні до України	495	23,2
3	відданістю ідеям і непідкупністю, самовідданістю, справедливістю, відданістю Батьківщині	60	2,8
4	висувати розумні ідеї та давати дієві поради владі щодо побудови нової незалежної держави, встановити справедливість та навчити можновладців жити по совісті і працювати заради громади	212	10
5	власною мудрістю, розумом, вченістю, творчістю, лідерськими здібностями, своїми справами і діяльністю, поміркованістю, новаторством, власною чесністю, вірністю, порядністю, гуманізмом	55	2,6
6	волонтерством	2	0,1
7	давати поради та пропозиції щодо збереження територіальної цілісності української держави,	106	5

	врегулювання політичних питань на Сході України, проведення переговорів про встановлення миру в Україні з метою об'єднання західної і східної територій України та припинення війни		
8	дбати про суверенітет, незалежність та цілісність держави, сприяти політичному і економічному розвитку держави для кращої її розбудови	123	5,8
9	дипломатичним розв'язанням існуючих проблем, представленням України за межами країни, допомогою в налагодженні політичних стосунків, взаємозв'язків українського народу з іншими європейськими країнами	65	3,1
10	діяльністю за укріплення державності, з метою перетворення України на міцну державу	78	3,7
11	допомогти відстоювати свободу, права та інтереси громадян, відновити правосуддя в Україні, сприяти дотриманню прав кожної людини	26	1,3
12	допомогти подолати економічну і політичну кризи, стабілізувати економічне та політичне становище України	135	6,3
13	допомогли нашому народу об'єктивно мислити, розібратися в сучасних подіях, що відбуваються в нашій країні, аналізуючи минуле, відновити віру в країну	6	0,3
14	досвідом політичного, громадського і державного діяча	90	4,3
15	зміною політичного устрою,	18	0,8

	впровадженням чесної політики для покращення політичної ситуації в країні		
16	згуртувати громадян держави, допомогти захистити країну, підтримувати бойовий дух українців	26	1,3
17	навести порядок у Верховній Раді, навчити депутатів бути патріотами України, грамотно керувати державою	9	0,4
18	науковою діяльністю, організацією науково-дослідницької роботи, діями, які сприятимуть підйому і розвитку української науки	19	0,9
19	організувати національно-демократичну революцію	1	0,05
20	побороти корупцію і свавілля чиновників в Україні, скасувати привілеї можновладців	31	1,5
21	провести реформи, покращити добробут людей та підняти їх рівень життя до європейського; вирішити актуальні проблеми в Україні	45	2,1
22	своїм розумом, знаннями, багатим досвідом, професіоналізмом, порадами, освіченістю і просвітницькою діяльністю, організаторськими здібностями	137	6,4
23	сприяти відродженню української мови, розвитку української національної культури і традицій, національних цінностей, формувати національну свідомість молодого покоління, відродити гордість за націю та підняти національний дух українців	66	3,2
24	сприяти вивченню невідомих сторінок історії та поширенню	53	2,5

	історичних знань, серед українців; сприяти розвитку української історичної науки; навчити поважати історію своєї нації та країни		
25	стати лідером, головою держави, президентом або очолити Уряд	72	3,4
26	створити дієздатну армію	4	0,2
27	удосконалити Конституцію України або створити нову Конституцію	15	0,7
28	не знаю	49	2,3
29	інші відповіді	98	4,6
	Усього відповідей	2130	100
	Усього відповіли	1812	75,4
	Усього не відповіли	592	24,6
	Усього респондентів	2404	100

75,4% респондентів-молоді, які брали участь у Всеукраїнському анкетуванні, висловили чимало пропозицій чим саме такі люди, як Михайло Грушевський могли б допомогти нашій країні: 23,2% респондентів вважають, що вони могли б бути зразком відданості та патріотизму для студентів, молодих людей; допомогли б виховувати молодь в дусі патріотизму та національної свідомості молодого покоління в навчальних закладах і закладах культури шляхом зміцнення патріотичних поглядів у ставленні до України; 10% – вважають, що такі люди могли б висувати розумні ідеї та давати дієві поради владі щодо побудови нової незалежної держави, встановити справедливість та навчити можновладців жити по совісті і працювати заради громади; 6,4% – допомогли б своїм розумом, знаннями, багатим досвідом, професіоналізмом, порадами, освіченістю і просвітницькою діяльністю, організаторськими здібностями; 6,3% – вважають, що такі люди могли б надати допомогу у подоланні економічної і політичної кризи, стабілізувати економічне та політичне становище України; 5,1% – у підтриманні суверенітету, незалежності та цілісності держави, сприяттні політичному і економічному розвитку держави для кращої її розбудови.

5% опитаних переконані, що такі люди, як Михайло Грушевський, могли б надати поради та пропозиції щодо збереження територіальної цілісності української держави, врегулювання політичних питань на

Сході України, проведення переговорів про встановлення миру в Україні з метою об'єднання західної і східної територій України та припинення війни; 4,3% – досвідом політичного, громадського і державного діяча.

3,4% опитаних респондентів-молоді вважають, що один із них міг би стати політичним лідером, головою держави, президентом або очолити Уряд; 3,2 – сприяли б відродженню української мови, розвитку української національної культури і традицій, національних цінностей, формуванню національної свідомості молодого покоління, відродженню гордості за націю та підняття національного духу українців. (Див. Табл. 12)

13. У якому типі населеного пункту Ви проживаєте?

(Табл. 13)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	місто	771	32,1
2	село	1119	46,5
3	селище міського типу	512	21,3
	Усього відповідей	2402	99,9
	Усього не відповіли	2	0,1
	Усього респондентів	2404	100

Проаналізувавши отримані дані щодо місця проживання респондентів, можна зробити висновок, що 46,5% опитаних респондентів проживають в сільській місцевості, у місті – 32,1%, і лише п'ята частина (21,3%) опитаних респондентів-молоді – в селищі міського типу. (Див. Табл. 13)

14. Вкажіть Вашу стать

(Табл. 14)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	чоловік	993	41,3
2	жінка	1407	58,5
	Усього відповідей	2400	99,8
	Усього не відповіли	4	0,2
	Усього респондентів	2404	100

Переважна більшість респондентів – представниці жіночої статі (58,5%), респондентів чоловічої статі – 41,3%. (Див. Табл. 14)

15. Вкажіть Ваш вік

(Табл. 15)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	10-14	297	12,4
2	15-19	657	27,3
3	20-24	652	27,1
4	25-35	790	32,9
	Усього відповідей	2396	99,7
	Усього не відповіли	8	0,3
	Усього респондентів	2404	100

В анкетуванні, згідно отриманих даних, представлена думка молоді різного віку. Молодь від 25 до 35 років більш активно брала участь у Всеукраїнському анкетуванні – 32,9% респондентів. 27,3% – респонденти віком від 15 до 19 років, 27,1% – віком від 20 до 24 років, і лише 12,4% – респонденти віком від 10 до 14 років. (Див. Табл. 15)

Висновки:

Всеукраїнське анкетування «Михайло Грушевський – український історик європейського значення» (до 150-річчя від дня народження) свідчить про те, що сучасна молодь позитивно ставиться до постаті М. Грушевського і вважає його патріотом України.

Молодь переконана, що сьогодні такі люди, як Михайло Грушевський потрібні Україні і могли б допомогти нашій країні у виховуванні молодого покоління в дусі патріотизму шляхом зміцненням патріотичних поглядів, висунути розумні ідеї та дати дієві поради владі щодо побудови нової незалежної держави. Також, вони змогли б допомогти своїм розумом, знаннями, багатим досвідом, професіоналізмом, порадами, освіченістю і просвітницькою діяльністю та могли б надати допомогу у подоланні економічної і політичної кризи, піднятті рівня країни до світового; стабілізувати економічне та політичне становище України і перетворити її на міцну державу.

Молоді люди також вважають, що такі люди могли б допомогти врегулювати політичні питання на Сході України та провести переговори щодо встановлення миру в Україні, об'єднання Західної і Східної територій України.

Сучасна молодь добре ознайомлена з біографією М. С. Грушевського та творчим шляхом. Інформацію про життєвий шлях молоді люди отримують переважно під час навчання (в школі, ліцеї, ВНЗ, коледжі) та під час відвідування бібліотеки.

Молодь добре орієнтується в основних віхах життя Михайла Грушевського: знають про місце і дату народження, в якому університеті він викладав до Першої світової війни.

Також сучасна молодь достатньо ознайомлена з основними напрямками роботи М. Грушевського, зокрема, серед основних напрямків його діяльності молодь виділяє: історичну і письменницьку діяльність, викладацьку і педагогічну діяльність, громадську роботу. Крім того, вони переконані, що він займався також літературознавчою діяльністю, суспільно-політичною і науковою діяльністю у сферах історіографії, історії України та Всесвітньої історії.

Відповіді молоді свідчать про те, що історичний і науковий доробок М.С. Грушевського не втратив актуальності і сьогодні. З різноманітної спадщини М. Грушевського, яка складається з вибраних праць, збірників, історичних та суспільно-політичних творів, мемуарів, публіцистичних та історичних статей, рецензій, розвідок, оповідань, підручників, промов, оглядів і щоденників, молоді найбільш відомими є багатотомна історична монографія «Історія України-Руси», «Ілюстрована історія України», історичні праці «Всесвітня історія», «Історія української літератури», «Історія України», «Нарис з історії українського народу», збірка «Хто такі українці і чого вони хочуть», історичні праці «Як жив український народ», «Про старі часи на Україні. Коротка історія України», а також збірка художніх творів «Предок», збірка творів «Духовна Україна».

Пропозиції щодо покращення роботи бібліотек:

Національно-державне відродження, яке переживає Україна на сучасному етапі, тенденції трансформації суспільної свідомості, духовного оновлення й політичного розкріпачення її громадян посилюють увагу широкого загалу до історії молоді країни, а разом з тим стимулюють пошук у минулому історичних паралелей процесам та явищам сьогодення. Саме тому важливо звертатися до історичної спадщини видатних діячів України, зокрема, до постаті Михайла Сергійовича Грушевського.

Вчений і політичний мислитель європейського масштабу, послідовний демократ і гуманіст, один із ініціаторів та ідеологів

українського відродження, який поставив його на наукову основу, один із провідних теоретиків у з'ясуванні й вирішенні національних питань і проблем, він вніс багато нового й оригінального у справу пробудження і формування національної свідомості нашого народу, українського державного відродження в ХХ ст.

М. С. Грушевський увійшов у світову історію водночас і як визначна політична фігура, талановитий громадський діяч, непересічний організатор і, взагалі, багатогранна обдарована особистість, універсалізму якої можна тільки щиро дивуватися.

Для утвердження духу патріотизму та гордості за свою державу, зацікавлення творчою діяльністю М.Грушевського, практичним досвідом громадсько-політичної та наукової діяльності М.Грушевського 1894-1914 рр., 1917-1918 рр. бібліотекарі та молодь Кіровоградської області пропонують:

- ширше популяризувати творчу діяльність М. Грушевського, використовуючи різні форми і методи масової роботи з молоддю, зокрема: організовувати тематичні конференції, засідання за круглим столом, наукові читання, історичні читання за участю науковців, митців, громадських діячів та інші інформаційно-просвітницькі заходи, присвячені популяризації наукової, державної та історико-культурної спадщини Михайла Грушевського;

- організувати книжкові виставки, виставки документів та фотоматеріалів, присвячених діяльності Михайла Грушевського, зокрема, на посаді Голови Центральної Ради Української Народної Республіки, його науковій діяльності;

- забезпечити широке висвітлення проведених заходів, присвячених 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського, на бібліотечних сайтах і блогах;

- систематично поповнювати бібліотечні фонди літературою про життя і творчість М. Грушевського;

- популяризувати бібліотечний фонд через віртуальні виставки на веб-сайтах бібліотек в мережі Інтернет;

- узагальнити та поширити кращий досвід роботи бібліотек області щодо популяризації життя, наукової, державної та історико-культурної спадщини Михайла Грушевського;

- врахувати результати Всеукраїнського анкетування в роботі бібліотек Кіровоградської області.

Науково – виробниче видання
**«Михайло Грушевський –
український історик європейського значення»**
(до 150-річчя від дня народження)
Всеукраїнське анкетування Аналіз-звіт

Виконавець: Борзенко Наталія Вячеславівна
Комп'ютерна верстка та дизайн: Н.В. Борзенко
Відповідальна за випуск: Л. Савенко

Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва
25006 м. Кіровоград
вул. Декабристів, 6/15
(0522) 22 77 93

e-mail: oub@lib.kr.ua

Сайт: www.lib.kr.ua